

Norma ISO 9001:2015

Tematyka wykładów

Bloki tematyczne

- Norma ISO 9001
- Norma ISO 19011
- Auditowanie
- Terminologia

Seria norm ISO 9000

ISO 9000: 2015

PN-EN ISO 9000:2015 Systemy Zarządzania Jakością. Podstawy i terminologia

ISO 9001:2015

PN-EN ISO 9001:2015 Systemy Zarządzania jakością. Wymagania

ISO 9004:2009

PN-EN ISO 9004:2010

Zarządzanie ukierunkowane na trwały sukces organizacji -- Podejście wykorzystujące zarządzanie jakością

ISO 19011:2011

PN-EN ISO 19011:2012 Wytyczne dotyczące auditowania systemów zarządzania

- **W lipcu 2016 r. została opublikowana polska wersja językowa znowelizowanej normy ISO 9001 – PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – wymagania.**

Nowa wersja ISO 9001

- Obecna wersja zawiera o wiele mniej wytycznych, ale nie mniej wymagań.
- Otoczenie gospodarcze znacznie się zmienia.
- Przeobrażeniom ulegają procesy przetwarzania informacji.
- Pojawiają się wymagania w zakresie odpowiedzialności za produkty i usługi.

- Norma jest identycznym tłumaczeniem angielskiej wersji Normy Europejskiej EN ISO 9001:2015, stanowiącej wprowadzenie Normy Międzynarodowej ISO 9001:2015.
- Została zatwierdzona przez Prezesa PKN 5 października 2015 r.
- Norma zastępuje PN-EN ISO 9001:2009.

Normy - różnice

ISO 9001:2008

- Przedmowa
- 0 Wprowadzenie
- 1 Wymagania
- 2 Powołania normatywne
- 3 Terminy i definicje
- 4 System zarządzania jakością
- 5 Odpowiedzialność kierownictwa
- 6 Zarządzanie zasobami
- 7 Realizacja wyrobu
- 8 Pomiary, analiza i doskonalenie

ISO 9001:2015

- Przedmowa
- 0 Wprowadzenie
- 1 Wymagania
- 2 Powołania normatywne
- 3 Terminy i definicje
- 4 Kontekst organizacji
- 5 Przywództwo
- 6 Planowanie
- 7 Wsparcie
- 8 Działanie operacyjne
- 9 Ocena Wyników
- 10 Doskonalenie

Jednolita struktura norm systemów zarządzania wg Załącznika SL

1 Zakres normy

2 Powołania normatywne

3 Terminy i definicje

4 Kontekst organizacji

- 4.1 Zrozumienie organizacji i jej kontekstu
- 4.2 Zrozumienie potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych
- 4.3 Określenie zakresu systemu zarządzania XXX
- 4.4 System zarządzania XXX

5 Przywództwo

- 5.1 Przywództwo i zaangażowanie
- 5.2 Polityka
- 5.3 Rola, odpowiedzialność i uprawnienia w organizacji

6 Planowanie

- 6.1 Działania mające na celu określenia ryzyka i możliwości
- 6.2 Cele XXX i planowanie osiągnięcia celów

7 Wsparcie

- 7.1 Zasoby
- 7.2 Kompetencje
- 7.3 Świadomość
- 7.4 Komunikacja
- 7.5 Udokumentowane informacje

8 Działania operacyjne

- 8.1 Planowanie i nadzór nad działaniami operacyjnymi

9 Ocena efektów działalności

- 9.1 Monitorowanie, pomiary, analiza i ocena
- 9.2 Audit wewnętrzny
- 9.3 Przegląd zarządzania

10 Doskonalenie

- 10.1 Niezgodności i działania korygujące
- 10.2 Ciągłe doskonalenie

Wprowadzenie

- Przyjęcie systemu zarządzania jakością jest strategiczną decyzją organizacji, która może wspomóc poprawę ogólnych efektów działania oraz stanowić solidną podstawę do inicjatyw dotyczących zrównoważonego rozwoju.
- Wymagania dotyczące systemu zarządzania jakością wyspecyfikowane w niniejszej Normie Międzynarodowej stanowią uzupełnienie wymagań dotyczących wyrobów i usług.
- W Normie Międzynarodowej zastosowano podejście procesowe, które uwzględnia cykl „Planuj – Wykonaj – Sprawdź – Działaj” (PDCA) oraz podejście oparte na ryzyku.
- Normę Międzynarodową mogą stosować strony wewnętrzne i zewnętrzne.

- Podejście oparte na ryzyku umożliwia organizacji określenie czynników, które mogą powodować odchylenia od zaplanowanych wyników dotyczących procesów i systemu zarządzania jakością, wprowadzenie zapobiegawczych środków nadzoru, aby minimalizować negatywne skutki oraz maksymalnie wykorzystać pojawiające się szanse

- W celu spełnienia wymagań niniejszej Normy Międzynarodowej organizacja powinna planować i wdrażać działania, które uwzględniają ryzyka i szanse.

- Szanse mogą pojawiać się jako wynik sytuacji sprzyjającej osiągnięciu zamierzonych wyników, takich jak: zbiór okoliczności, które umożliwiają organizacji przyciągnięcie klientów, rozwój nowych wyrobów i usług, redukcję odpadów lub poprawę produktywności.
- Ryzyko jest efektem niepewności i każda taka niepewność może mieć skutek pozytywny lub negatywny. Pozytywne odchylenie wynikające z ryzyka może prowadzić do szansy, ale nie wszystkie pozytywne skutki ryzyka prowadzą do szans.

W Normie Międzynarodowej stosuje się poniższe formy słowne:

- „powinien, należy” oznacza wymaganie;
- „zaleca się” oznacza zalecenie;
- „dopuszcza się” oznacza dopuszczenie;
- „może” oznacza możliwość lub zdolność.

**zasad
zarządzania
jakością**

- 1) Orientacja na klienta.
- 2) Przywództwo.
- 3) Zaangażowanie ludzi.
- 4) Podejście procesowe.
- 5) Doskonalenie.
- 6) Podejmowanie decyzji na podstawie dowodów.
- 7) Zarządzanie relacjami.

Zasada 1. Orientacja na klienta

- Podstawowy cel każdej organizacji to spełnianie aktualnych i przyszłych oczekiwań klientów.
- Organizacja osiąga swój sukces kiedy klienci i wszystkie zainteresowane strony mają do niej zaufanie.

Zasada 2. Przywództwo

- Kierownicy wszystkich szczebli w organizacji powinni ustanawiać cele i kierunki oraz stwarzać warunki dla podległego personelu aby pracownicy byli zaangażowani w osiągnięcie założonych celów.

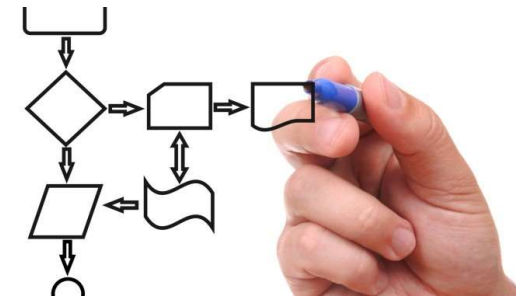
Zasada 3. Zaangażowanie ludzi

- Aby skutecznie i efektywnie zarządzać organizacją, ważne jest zaangażowanie wszystkich ludzi na wszystkich poziomach.
- Ważnym jest aby zachęcać do zaangażowania między innymi poprzez identyfikowanie i rozwój kompetencji, właściwe dobieranie personelu do danego stanowiska, analizowanie wszelkich pomysłów personelu.

Zasada 4. Podejście procesowe

- Przewidywane wyniki osiągnane są efektywniej jeśli zarządzanie organizacją oparte jest na procesach.
- System Zarządzania Jakością powinien obejmować wszystkie procesy główne, pomocnicze i zewnętrzne.
- Organizacja powinna zarządzać tymi procesami.

Zasada 5. Doskonalenie

- Organizacje zarządzane w sposób ciągły kładą nacisk na doskonalenie.
- Doskonalenie powinno obejmować warunki wewnętrzne i zewnętrzne oraz identyfikować szanse i możliwości jakie są przed organizacją.

Zasada 6. Podejmowanie decyzji na podstawie dowodów

- Podejmowanie decyzji może być procesem złożonym i zawsze może nieść za sobą pewne wątpliwości, dlatego ważne jest aby decyzje zapadały na podstawie niepodważalnych dowodów.
- Ważne jest aby rozumieć zależność przyczyny i skutku.
- Stan faktyczny, dowody i analizy danych prowadzą do większego obiektywizmu i pewności w podejmowaniu decyzji.

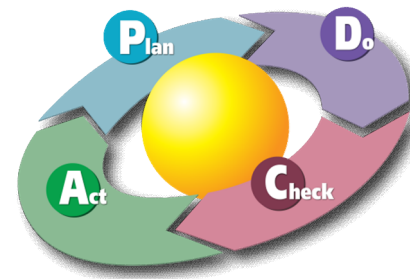

Zasada 7. Zarządzanie relacjami

- Dla trwałego sukcesu organizacja powinna dbać o dobre relacje z zainteresowanymi stronami.
- Zrozumienie celów i wartości wspólnych, stabilny przepływ towarów i usług, identyfikacja priorytetów, zachęcanie do ulepszeń jest bardzo ważne w stosunkach z zainteresowanymi stronami.

- ISO 9001 jako powszechnie uznawana międzynarodowa norma zarządzania jakością, wykorzystuje cykl PDCA (Plan-Do-Check-Act/ Zaplanuj-Wykonaj-Sprawdź-Działaj).
- Cykl ten stanowi podstawę wszystkich norm dla systemów zarządzania, publikowanych przez ISO.

- W kontekście zarządzania jakością, podejście PDCA funkcjonuje następująco:
- **Zaplanuj** - Rozpoznaj swoje otoczenie biznesowe oraz oczekiwania klientów i określ, jak mogą one wpłynąć na Twoją firmę. Określ swoje cele i plan działania w zakresie zwiększenia zadowolenia klientów – wszystko zgodnie z polityką Twojej organizacji.
- **Wykonaj** - Wprowadź w życie swoje plany dotyczące jakości i zarządzania.
- **Sprawdź** - Monitoruj skuteczność swoich procesów i działań w odniesieniu do celów organizacji oraz raportuj wyniki.
- **Działaj** - Podejmuj stałe działania zwiększające zadowolenie klientów.

KONTEKST ORGANIZACJI def

- Zrozumienie kontekstu organizacji jest procesem. W jego wyniku zostają określone czynniki, które wpływają na sens istnienia organizacji, cele i zdolność do zrównoważonego rozwoju. W procesie uwzględnia się czynniki wewnętrzne, takie jak wartości, kultura, wiedza i efekty działania organizacji oraz czynniki zewnętrzne, takie jak otoczenie prawne, technologiczne, konkurencyjne, rynkowe, kulturowe, społeczne i ekonomiczne.
- Sens istnienia organizacji może być wyrażony na przykład poprzez jej wizję, misję, polityki i cele.

4. Kontekst organizacji

4.1. Zrozumienie organizacji i jej kontekstu

Organizacja powinna określić czynniki zewnętrzne i wewnętrzne istotne dla celu i strategicznego kierunku jej działania, oraz takie, które wpływają na zdolność organizacji do osiągnięcia zamierzonego(-ych) wyniku (wyników) systemu zarządzania jakością.

Czynniki zewnętrzne: czynniki z otoczenia prawnego, technologicznego, konkurencyjnego, rynkowego, kulturowego, społecznego, ekonomicznego, międzynarodowego, krajowego, regionalnego lub lokalnego.

Czynniki wewnętrzne: zagadnienia związane z wartościami, kulturą, wiedzą i działaniem organizacji.

Organizacja powinna monitorować i przeglądać informacje dotyczących tych zewnętrznych i wewnętrznych czynników.

4.2. Zrozumienie potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych

Organizacja powinna:

Określić strony zainteresowane i ich wymagania

Organizacja powinna monitorować i przeglądać informacje dotyczące tych stron zainteresowanych i ich istotnych wymagań

4.3. Określenie zakresu systemu zarządzania jakością

Organizacja powinna określić granice i możliwości zastosowania systemu zarządzania jakością w celu ustanowienia jego zakresu. (wyłączenia)

Zakres systemu zarządzania jakością organizacji powinien być dostępny i **utrzymywany w formie udokumentowanej informacji**. Zakres powinien określać rodzaje wyrobów i usług, które obejmuje, oraz podawać uzasadnienie dla każdego wymagania niniejszej Normy Międzynarodowej, które organizacja uznała za niemające zastosowania do zakresu jej systemu zarządzania jakością.

Definicja

- Pojęcie stron zainteresowanych nie skupia się wyłącznie na kliencie. Jest ważne, aby rozważyć wszystkie istotne strony zainteresowane.
- Częścią procesu zrozumienia kontekstu organizacji jest identyfikacja jej stron zainteresowanych. Istotne strony zainteresowane to takie, które stwarzają istotne ryzyko dla zrównoważonego rozwoju organizacji, jeżeli ich potrzeby i oczekiwania nie są spełnione. Organizacje określają niezbędne rezultaty, które należy dostarczyć istotnym stronom zainteresowanym w celu zredukowania tego ryzyka.
- Organizacje przyciągają, zdobywają i zachowują wsparcie istotnych stron zainteresowanych, od których zależy ich sukces.

4.4. System zarządzania jakością i jego procesy

4.4.1. Organizacja powinna określić procesy potrzebne w systemie zarządzania jakością i ich zastosowanie w organizacji oraz powinna:

- a) określić wymagane wejścia i oczekiwane wyjścia z tych procesów;
- b) określić sekwencję tych procesów i ich wzajemne oddziaływanie;
- c) określić i stosować kryteria i metody (uwzględniając monitorowanie, pomiary i powiązane wskaźniki efektów działania) potrzebne do zapewnienia skutecznego przebiegu i nadzorowania tych procesów;
- d) określić zasoby potrzebne dla tych procesów i zapewnić ich dostępność;
- e) przypisać odpowiedzialność i uprawnienia w tych procesach;
- f) uwzględnić ryzyka i szanse, które określono zgodnie z wymaganiami 6.1;
- g) oceniać te procesy i wdrażać wszelkie zmiany niezbędne do zapewnienia, aby procesy te osiągały zamierzone wyniki;
- h) doskonalić procesy i system zarządzania jakością.

Organizacja powinna:

- utrzymywać udokumentowane informacje w celu wsparcia funkcjonowania swoich procesów;
- przechowywać udokumentowane informacje, aby mieć pewność, że procesy są realizowane tak, jak je zaplanowano.

5. Przywództwo

5.1. Przywództwo i zaangażowanie

5.1.1. Postanowienia ogólne

Najwyższe kierownictwo powinno wykazywać przywództwo i zaangażowanie w odniesieniu do systemu zarządzania jakością poprzez:

- a) wzięcie odpowiedzialności za skuteczność systemu zarządzania jakością;
- b) zapewnienie ustanowienia polityki jakości i celów jakościowych dla systemu zarządzania jakością i ich zgodności z kontekstem oraz strategicznym kierunkiem organizacji;
- c) zapewnienie zintegrowania wymagań systemu zarządzania jakością z procesami biznesowymi organizacji;
- d) promowanie stosowania podejścia procesowego oraz opartego na ryzyku;
- e) zapewnienie dostępności zasobów potrzebnych w systemie zarządzania jakością;
- f) komunikowanie znaczenia skutecznego zarządzania jakością i zgodności z wymaganiami systemu zarządzania jakością;
- g) zapewnienie, aby system zarządzania jakością osiągał zamierzone wyniki;
- h) angażowanie, kierowanie i wspieranie osób, które mają wpływ na skuteczność zarządzania jakością;
- i) promowanie ciągłego doskonalenia;
- j) wspieranie innych właściwych członków kierownictwa w wykazywaniu przywództwa w obszarach ich odpowiedzialności.

5.1.2. Orientacja na klienta

definicja

Podstawowym celem zarządzania jakością jest spełnienie wymagań klienta i podejmowanie starań, aby wykraczać ponad jego oczekiwania.

Osiągany sukces jest trwały, gdy organizacja zdobywa i utrzymuje zaufanie klientów i innych stron zainteresowanych. Każdy aspekt interakcji z klientem stanowi szansę stworzenia większej wartości dla klienta. Zrozumienie obecnych i przyszłych potrzeb klienta i innych stron zainteresowanych przyczynia się do trwałego sukcesu organizacji.

Niektóre z potencjalnych głównych korzyści to:

- wzrost wartości dla klienta;
- wzrost zadowolenia klienta;
- wzrost lojalności klienta;
- zwiększenie powtarzalności transakcji;
- poprawa reputacji organizacji;
- rozszerzenie bazy klientów;
- wzrost przychodów i udziału w rynku.

Możliwe działania obejmują:

- rozpoznanie bezpośrednich i pośrednich klientów, jako tych którzy uzyskują wartość od organizacji;
- zrozumienie obecnych i przyszłych potrzeb i oczekiwań klientów;
- połączenie celów organizacji z potrzebami i oczekiwaniami klientów;
- komunikowanie potrzeb i oczekiwań klientów w całej organizacji;
- planowanie, projektowanie, rozwój, produkcję, dostarczanie i wsparcie wyrobów i usług w celu spełnienia potrzeb i oczekiwań klientów;
- pomiar i monitorowanie zadowolenia klienta oraz podejmowanie odpowiednich działań;
- określenie i podjęcie działań dotyczących potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych, które mogą wpływać na zadowolenie klienta;
- aktywne zarządzanie relacjami z klientami w celu osiągnięcia trwałego sukcesu.

5.2. Polityka

5.2.1. Ustanowienie polityki jakości

Najwyższe kierownictwo powinno ustanowić, wdrożyć i utrzymywać politykę jakości, która:

- jest odpowiednia do celu istnienia i do kontekstu organizacji oraz wspiera jej strategiczny kierunek;
- tworzy ramy do ustanowienia celów jakościowych;
- zawiera zobowiązanie do spełnienia mających zastosowanie wymagań;
- zawiera zobowiązanie do ciągłego doskonalenia systemu zarządzania jakością.

5.2.3. Komunikowanie polityki jakości

- Polityka jakości powinna być:
- dostępna i utrzymywana jako udokumentowana informacja;
- zakomunikowana, rozumiana i stosowana w organizacji;
- dostępna dla stron zainteresowanych, jeśli jest to właściwe.

5.3. Role, odpowiedzialność i uprawnienia w organizacji

Nowe ISO nic nie mówi o pełnomocniku, ale taka osoba (podobnie jak właściciele procesów) powinna być.

6. Planowanie

6.1. Działania odnoszące się do ryzyk i szans

...

Podjęte działania odnoszące się do ryzyk i szans powinny być proporcjonalne do potencjalnego wpływu na zgodność wyrobów i usług.

UWAGA 1 Uwzględnienie ryzyk może obejmować unikanie ryzyka, podjęcie ryzyka w celu wykorzystania szansy, usunięcie źródła ryzyka, zmianę prawdopodobieństwa lub następstw, dzielenie się ryzykiem lub zatrzymanie ryzyka na podstawie świadomej decyzji.

UWAGA 2 Szanse mogą prowadzić do przyjęcia nowych praktyk, wprowadzenia nowych wyrobów, otwarcia nowych rynków, pozyskania nowych klientów, budowania partnerstwa, stosowania nowych technologii i innych pożądaných i realnych możliwości, uwzględniających potrzeby organizacji lub jej klientów.

6.2. Cele jakościowe i planowanie ich osiągnięcia

6.2.1. Organizacja powinna ustanowić cele jakościowe dla odpowiednich funkcji, szczebli i procesów potrzebnych w systemie zarządzania jakością.

Cele jakościowe powinny:

- a) być spójne z polityką jakości;
- b) być mierzalne;
- c) uwzględniać mające zastosowanie wymagania;
- d) odnosić się do zgodności wyrobów i usług, a także do zwiększania zadowolenia klienta;
- e) być monitorowane;
- f) zostać zakomunikowane;
- g) być aktualizowane w razie potrzeby.

Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje dotyczące celów jakościowych.

6.3. Planowanie zmian

7. Wsparcie

7.1. Zasoby

7.1.1. Postanowienia ogólne

Organizacja powinna określić i zapewnić zasoby potrzebne do ustanowienia, wdrożenia, utrzymywania i ciągłego doskonalenia systemu zarządzania jakością.

Organizacja powinna rozważyć:

- możliwości i ograniczenia istniejących zasobów wewnętrznych;
- co potrzebuje pozyskać od zewnętrznych dostawców.

7.1.2. Ludzie

- Organizacja powinna określić i zapewnić osoby niezbędne do skutecznego wdrożenia systemu zarządzania jakością oraz funkcjonowania i nadzorowania swoich procesów.

7.1.3. Infrastruktura

- Organizacja powinna określić, zapewnić i utrzymywać infrastrukturę niezbędną do funkcjonowania procesów i osiągnięcia zgodności wyrobów i usług.

UWAGA   Infrastruktura może obejmować:

- zabudowania i związane z nimi media;
- wyposażenie, w tym sprzęt i oprogramowanie;
- zasoby transportowe;
- techniki informacyjne i komunikacyjne.

7.1.4. Środowisko funkcjonowania procesów

- Organizacja powinna określić, zapewnić i utrzymywać środowisko niezbędne do funkcjonowania procesów i osiągnięcia zgodności wyrobów i usług.

UWAGA   Odpowiednie środowisko może być kombinacją czynników ludzkich i fizycznych, takich jak:

- społeczne (np. brak dyskryminacji, spokój, bezkonfliktowość);
- psychologiczne (np. obniżenie stresu, zapobieganie wyczerpaniu, ochrona emocjonalna);
- fizyczne (np. temperatura, ciepło, wilgotność, oświetlenie, przepływ powietrza, higiena, hałas).

- Powyższe czynniki mogą się znacząco różnić zależnie od dostarczanych wyrobów i usług.

7.1.5. Zasoby do monitorowania i pomiarów

7.1.5.1. Postanowienia ogólne

- Gdy monitorowanie i pomiary są stosowane w celu weryfikacji zgodności wyrobów i usług z wymaganiami, organizacja powinna określić i zapewnić zasoby potrzebne do zapewnienia ważnych i wiarygodnych wyników.
- Organizacja powinna zapewnić, aby dostarczone zasoby:
  - a) były odpowiednie do specyficznego rodzaju podjętych działań dotyczących monitorowania i pomiarów;
  - b) były utrzymywane w celu zapewnienia ich ciągłej przydatności do użycia zgodnie z ich przeznaczeniem.
- Organizacja powinna przechowywać odpowiednie udokumentowane informacje dotyczące zasobów do monitorowania i pomiarów, jako dowód ich przydatności do użycia zgodnie z przeznaczeniem.

7.1.5.2.Spójność pomiarowa

Jeżeli spójność pomiarowa jest wymagana lub jest uważana przez organizację jako zasadnicza część zapewnienia zaufania do wiarygodności wyników pomiarów, wyposażenie pomiarowe należy:

- a) wzorcować lub sprawdzać albo wzorcować i sprawdzać, w ustalonych odstępach czasu lub przed użyciem w odniesieniu do wzorców pomiarowych mających powiązanie z międzynarodowymi lub państwowymi wzorcami pomiarowymi; jeżeli nie ma takich wzorców, podstawa wzorcowania lub sprawdzenia powinna być przechowywana jako udokumentowana informacja;
- b) oznaczyć w celu określenia ich statusu;
- c) zabezpieczyć przed adiustacjami, uszkodzeniem lub pogorszeniem stanu, które mogłyby unieważnić status wzorcowania i późniejsze wyniki pomiaru.

Jeżeli wyposażenie pomiarowe zostanie uznane za niezdatne do użycia zgodnie z jego przeznaczeniem, organizacja powinna określić, czy miało to wpływ na wiarygodność poprzednich wyników pomiarów oraz powinna podjąć odpowiednie działania, jeżeli to konieczne.

7.1.6 Wiedza organizacji

Organizacja powinna określić wiedzę niezbędną do funkcjonowania jej procesów i do osiągnięcia zgodności wyrobów i usług.

Wiedza ta powinna być utrzymywana i udostępniana w niezbędnym zakresie.

Podczas rozpatrywania zmieniających się potrzeb i trendów, organizacja powinna rozważyć swój obecny stan wiedzy i określić jak pozyskać wszelką niezbędną, dodatkową wiedzę i wymaganą jej aktualizację lub otrzymać do niej dostęp.

UWAGA 1 Wiedza organizacji to wiedza właściwa dla danej organizacji; jest zdobywana przez doświadczenie. Jest to informacja, która jest stosowana i udostępniana do osiągnięcia celów organizacji.

UWAGA 2 Wiedza organizacji może być oparta na:

- a) źródłach wewnętrznych (np. własność intelektualna; wiedza wyniesiona z doświadczenia; wiedza wyniesiona z błędów i projektów zakończonych sukcesem; pozyskiwanie i dzielenie się nieudokumentowaną wiedzą i doświadczeniem; wyniki doskonalenia procesów, wyrobów i usług);
- b) źródłach zewnętrznych (np. normy; środowiska akademickie; konferencje; wiedza pozyskana od klientów i dostawców zewnętrznych).

7.2. Kompetencje

Organizacja powinna:

- a) określić niezbędne kompetencje osoby (osób) wykonującej(-ych) pod jej nadzorem prace mające wpływ na efekty działalności i skuteczność systemu zarządzania jakością;
- b) zapewnić, aby te osoby były kompetentne dzięki odpowiedniemu wykształceniu, szkoleniu lub doświadczeniu;
- c) tam gdzie ma to zastosowanie, podjąć działania w celu uzyskania niezbędnych kompetencji i ocenić skuteczność podjętych działań;
- d) przechowywać odpowiednie udokumentowane informacje jako dowód kompetencji.

UWAGA Stosownymi działaniami mogą być na przykład: zapewnienie szkoleń, mentoring, przeniesienie pracowników do innych zadań lub przyjęcie do pracy lub zawarcie umowy z kompetentnymi osobami.

7.3. Świadomość

Organizacja powinna zapewnić, aby osoby pracujące pod nadzorem organizacji były świadome:

- a) polityki jakości;
- b) istotnych celów jakościowych;
- c) swojego wkładu w skuteczność systemu zarządzania jakością, w tym korzyści z doskonalenia efektów działania;
- d) konsekwencji niezgodności z wymaganiami systemu zarządzania jakością.

7.4. Komunikacja

7.5. Udokumentowane informacje

7.5.1. Postanowienia ogólne

System zarządzania jakością w organizacji powinien zawierać:

- a) udokumentowane informacje wymagane przez niniejszą Normę Międzynarodową;
- b) udokumentowane informacje, określone przez organizację jako niezbędne dla skuteczności systemu zarządzania jakością.

UWAGA Zakres udokumentowanych informacji w systemie zarządzania jakością może być różny dla różnych organizacji, ze względu na:

- wielkość organizacji i rodzaj jej działań, procesów, wyrobów i usług;
- złożoność procesów i oddziaływań między nimi;
- kompetencje osób.

7.5.2. Opracowywanie i aktualizowanie

Opracowując i aktualizując udokumentowane informacje, organizacja powinna zapewnić:

- a) odpowiednią identyfikację i opis (np. tytuł, data, autor lub numer referencyjny);
- b) właściwy format (np. język, wersję oprogramowania, grafikę) i nośnik (np. papierowy, elektroniczny);
- c) przegląd i zatwierdzenie pod kątem przydatności i adekwatności.

- **Dokument definicja**

informacja (3.8.2) oraz nośnik, na jakim jest zawarta

PRZYKŁAD *Zapis* (3.8.10), *specyfikacja* (3.8.7), dokument procedury, rysunek, raport, norma.

Uwaga 1 do hasła: Nośnikiem może być papier, dysk komputerowy magnetyczny, elektroniczny lub optyczny, fotografia lub wzorcowa próbka albo kombinacja powyższych.

Uwaga 2 do hasła: Zbiór dokumentów, na przykład specyfikacje i zapisy, często nazywa się „dokumentacją”.

Uwaga 3 do hasła: Niektóre *wymagania* (3.6.4) (np. wymaganie dotyczące czytelności) odnoszą się do wszystkich rodzajów dokumentów. Jednak mogą występować różne wymagania dla specyfikacji (np. nadzorowanie wersji) i dla zapisów (np. wymaganie dotyczące wyszukiwania).

- **udokumentowana informacja**

informacja (3.8.2), która powinna być nadzorowana i utrzymywana przez *organizację* (3.2.1), oraz nośnik, na jakim jest zawarta

Uwaga 1 do hasła: Udokumentowana informacja może być w dowolnej formie i na dowolnym rodzaju nośnika i może pochodzić z dowolnego źródła.

Uwaga 2 do hasła: Udokumentowana informacja może odnosić się do:

- *systemu zarządzania* (3.5.3), łącznie ze związanymi *procesami* (3.4.1);
- informacji stworzonej pod kątem działalności organizacji (dokumentacja);
- dowodu osiągniętych wyników (*zapisy* (3.8.10)).

7.5.3. Nadzór nad udokumentowanymi informacjami

7.3.5.1. Udokumentowane informacje wymagane przez system zarządzania jakością i niniejszą Normę Międzynarodową powinny być nadzorowane, aby zapewnić:

- a) ich dostępność i przydatność do zastosowania, tam, gdzie są potrzebne i wtedy gdy są potrzebne;
- b) ich odpowiednią ochronę (np. przed utratą poufności, niewłaściwym użyciem lub utratą integralności).

7.5.3.2. W celu nadzoru nad udokumentowanymi informacjami organizacja powinna uwzględnić następujące działania, jeżeli ma to zastosowanie:

- a) dystrybucję, dostęp, wyszukiwanie i wykorzystywanie;
- b) przechowywanie i zabezpieczanie łącznie z zachowaniem czytelności;
- c) nadzorowanie zmian (np. kontrolę wersji);
- d) przechowywanie i likwidację.

Udokumentowane informacje pochodzące spoza organizacji, uznane przez nią za niezbędne do planowania i działań operacyjnych systemu zarządzania jakością, powinny być odpowiednio zidentyfikowane i nadzorowane.

Udokumentowane informacje, przechowywane jako dowód zgodności, powinny być zabezpieczone przed niezamierzonymi zmianami.

UWAGA Dostęp może oznaczać decyzję dotyczącą zezwolenia tylko na wgląd do udokumentowanych informacji lub zezwolenie i uprawnienie do wglądu i zmiany udokumentowanych informacji.

- **Norma ISO 9001:2015 pozwala organizacji na elastyczność w wybranym przez siebie sposobie dokumentowania systemu zarządzania jakością.**
- **Dzięki temu każdy w sposób indywidualny ustala niezbędny poziom informacji, potrzebnych do wykazania skutecznego planowania, przebiegu i nadzorowania procesów, wdrożenia oraz ciągłego doskonalenia skuteczności systemu zarządzania jakością.**
- **W ISO 9001 wymagany jest (i zawsze był wymagany) „system dla udokumentowania zarządzania jakością”, a nie „system dokumentów”.**

Cele udokumentowanej informacji

- Przekazywanie informacji
- Dowody zgodności
- Dzielenie się wiedzą

Udokumentowane informacje muszą być utrzymywane przez organizację w celu ustanowienia systemu zarządzania jakością i obejmują one:

- **zakres systemu zarządzania jakością (pkt 4.3),**
  - **udokumentowane informacje niezbędne do wspierania funkcjonowania procesów (pkt 4.4),**
  - **politykę jakości (pkt 5),**
  - **cele jakości (pkt 6.2).**
-
- **Powyższe informacje powinny być udokumentowane zgodnie z wymaganiami pkt 7.5.**

8. Działania operacyjne

8.1. Planowanie i nadzór nad działaniami operacyjnymi

Organizacja powinna zaplanować, wdrożyć i nadzorować procesy (patrz 4.4) potrzebne do spełnienia wymagań dotyczących dostarczania wyrobów i usług oraz wdrożyć działania określone w Rozdziale 6, przez:

- a) określenie wymagań dla wyrobów i usług;
  - b) ustalenie kryteriów dla:
    - procesów;
    - akceptacji wyrobów i usług;
  - c) określenie zasobów potrzebnych do osiągnięcia zgodności z wymaganiami dotyczącymi wyrobów i usług;
  - d) wdrożenie nadzoru nad procesami zgodnie z kryteriami;
  - e) określenie, utrzymywanie i przechowywanie **udokumentowanych informacji** w zakresie niezbędnym do:
    - uzyskania zaufania, że procesy zostały zrealizowane tak jak zaplanowano;
    - wykazanie zgodności wyrobów i usług z wymaganiami.
- Wynik takiego planowania powinien być odpowiedni dla działań operacyjnych organizacji.
  - Organizacja powinna nadzorować zaplanowane zmiany oraz dokonać przeglądu skutków niezamierzonych zmian, podejmując działania celem zmniejszenia niekorzystnych skutków, jeśli jest to niezbędne.
  - Organizacja powinna zapewnić, aby procesy zlecone na zewnątrz były nadzorowane (patrz 8.4).

8.2. Wymagania dotyczące wyrobów i usług

8.2.1. Komunikacja z klientem

8.2.2. określenie wymagań dotyczących wyrobów i usług

8.2.3. Przegląd wymagań dotyczących wyrobów i usług

8.2.3.1. Organizacja powinna zapewnić, aby była w stanie spełnić wymagania dotyczące wyrobów i usług oferowanych klientom. Organizacja powinna przeprowadzić przegląd wymagań, zanim zobowiąże się do do-starczenia wyrobów i usług klientowi, uwzględniając:

- a) wymagania wyspecyfikowane przez klienta, w tym wymagania dotyczące dostawy i działań po dostawie;
- b) wymagania nie ustalone przez klienta, ale niezbędne do wyspecyfikowanego lub zamierzonego zastosowania wyrobu, jeżeli jest ono znane;
- c) wymagania określone przez organizację;
- d) wymagania prawne i regulacyjne mające zastosowanie do wyrobów i usług;
- e) wymagania podane w umowie lub zamówieniu inne niż wcześniej przedstawione.

Organizacja powinna zapewnić rozwiązanie rozbieżności między wymaganiami podanymi w umowie lub za- mówieniu, a określonymi wcześniej.

Wymagania klienta powinny być potwierdzone przez organizację przed akceptacją, jeżeli klient nie dostarczył swoich wymagań w formie udokumentowanej.

UWAGA W pewnych sytuacjach, takich jak sprzedaż internetowa, formalny przegląd każdego zamówienia jest nierealny. Zamiast tego, przegląd może obejmować informacje o wyrobach, takie jak katalogi.

8.2.3.2. Organizacja powinna przechowywać, jeśli ma to zastosowanie, udokumentowane informacje dotyczące:

- wyników przeglądu;
- każdego nowego wymagania dotyczącego wyrobów i usług.

8.2.4. Zmiany wymagań dotyczących wyrobów i usług

- Jeżeli zostaną zmienione wymagania dotyczące wyrobów i usług, to organizacja powinna zapewnić, aby odpowiednie udokumentowane informacje zostały zmienione oraz aby odpowiednie osoby były świadome zmienionych wymagań.

8.3. Projektowanie i rozwój wyrobów i usług

8.3.1. Postanowienia ogólne

Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać proces projektowania i rozwoju, który jest odpowiedni do zapewnienia następujących po nim dostaw wyrobów i usług.

8.3.2. Planowanie projektowania i rozwoju

W określaniu etapów i środków nadzoru nad projektowaniem i rozwojem, organizacja powinna rozważyć:

- a) charakter, czas trwania i złożoność działań związanych z projektowaniem i rozwojem;
- b) wymagane etapy procesu, w tym mające zastosowanie przeglądy projektowania i rozwoju;
- c) wymagane działania dotyczące weryfikacji i walidacji projektowania i rozwoju;
- d) odpowiedzialność i uprawnienia konieczne w procesie projektowania i rozwoju;
- e) wewnętrzne i zewnętrzne potrzeby dotyczące zasobów do projektowania i rozwoju wyrobów i usług;
- f) potrzebę nadzorowania powiązań między osobami biorącymi udział w procesie projektowania i rozwoju;
- g) potrzebę zaangażowania klientów i użytkowników w proces projektowania i rozwoju;
- h) wymagania dotyczące późniejszych dostaw wyrobów i usług;
- i) poziom nadzoru oczekiwanego przez klientów i inne istotne strony zainteresowane nad procesem projektowania i rozwoju;
- j) udokumentowane informacje potrzebne do wykazania, że wymagania dotyczące projektowania i rozwoju zostały spełnione.

8.3.3. Dane wejściowe do projektowania i rozwoju

Organizacja powinna ustalić niezbędne wymagania dotyczące określonych rodzajów wyrobów i usług, które mają być przedmiotem projektowania i rozwoju.

....

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje dotyczące danych wejściowych do projektowania i rozwoju.

8.3.4. Nadzór nad projektowaniem i rozwojem

Organizacja powinna stosować nadzór nad procesem projektowania i rozwoju, aby zapewnić:

- a) zdefiniowanie wyników, które mają być osiągnięte;
- b) przeprowadzenie przeglądów w celu oceny zdolności wyników projektowania i rozwoju do spełnienia wymagań;
- c) przeprowadzenie działań weryfikacyjnych w celu zapewnienia, aby dane wyjściowe z projektowania i rozwoju spełniły wymagania określone w danych wejściowych;
- d) przeprowadzenie działań związanych z walidacją w celu zapewnienia, aby wytworzone wyroby i usługi spełniały wymagania związane z wyspecyfikowanym zastosowaniem lub zamierzonym wykorzystaniem;
- e) podjęcie wszelkich niezbędnych działań w zakresie problemów wykrytych podczas przeglądów lub weryfikacji, lub walidacji;
- f) przechowywanie udokumentowanych informacji dotyczących tych działań.

UWAGA Przeglądy, weryfikacja oraz walidacja projektowania i rozwoju mają różne cele. Mogą one być przeprowadzane oddzielnie lub w dowolnej kombinacji, odpowiedniej ze względu na wyroby i usługi organizacji.

8.3.5. Dane wyjściowe z projektowania i rozwoju

Organizacja powinna zapewnić, aby dane wyjściowe z projektowania i rozwoju:

- a) spełniały wymagania określone w danych wejściowych;
- b) były adekwatne do następujących po nich procesów dostarczania wyrobów i usług;
- c) zawierały lub powoływały się na wymagania dotyczące monitorowania i pomiarów, jeżeli jest to właściwe oraz na kryteria przyjęcia;
- d) określały właściwości wyrobów i usług, które są istotne dla ich zamierzonego celu oraz bezpiecznego i po- prawnego dostarczenia.

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje dotyczące danych wyjściowych z projektowania i rozwoju.

8.3.6. Zmiany w projektowaniu i rozwoju

Organizacja powinna identyfikować, przeglądać i nadzorować zmiany dokonane podczas lub po projektowaniu i rozwoju wyrobów i usług, w zakresie niezbędnym do zapewnienia, aby nie miały one niekorzystnego wpływu na zgodność z wymaganiami.

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje dotyczące:

- a) zmian w projektowaniu i rozwoju;
- b) wyników przeglądów;
- c) zatwierdzania zmian;
- d) działań podjętych w celu zapobieżenia niekorzystnym wpływom.

8.4. Nadzór nad procesami, wyrobami i usługami dostarczanymi z zewnątrz

8.4.1. Postanowienia ogólne

Organizacja powinna zapewnić, aby procesy, wyroby i usługi dostarczane z zewnątrz były zgodne z wymaganiami.

Organizacja powinna określić nadzór nad dostarczanymi z zewnątrz procesami, wyrobami i usługami, jeżeli:

- a) wyroby i usługi od zewnętrznych dostawców są przeznaczone do włączenia do własnych wyrobów i usług organizacji;
- b) wyroby i usługi są dostarczane bezpośrednio do klienta(-ów) przez zewnętrznych dostawców w imieniu organizacji;
- c) proces lub jego część jest dostarczana przez zewnętrznego dostawcę w wyniku decyzji organizacji.

Organizacja powinna określić i stosować kryteria oceny, wyboru, monitorowania efektów działania, ponownej oceny zewnętrznych dostawców na podstawie ich zdolności do dostarczania procesów lub wyrobów i usług zgodnych z wymaganiami. Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje dotyczące tych działań i wszelkich innych działań wynikających z oceny.

8.4.2. Rodzaj i zakres nadzoru

Organizacja powinna zapewnić, aby dostarczane z zewnątrz procesy, wyroby i usługi nie wpływały negatywnie na zdolność organizacji do stałego dostarczania wyrobów i usług zgodnych z wymaganiami klienta.

...

8.4.3. Informacje dla zewnętrznych dostawców

Organizacja powinna zapewnić adekwatność wymagań przed zakomunikowaniem ich zewnętrznemu dostawcy.

8.5. Produkcja i dostarczanie usługi

8.5.1. Nadzorowanie produkcji i dostarczania usługi

Organizacja powinna realizować produkcję i dostarczanie usługi w warunkach nadzorowanych. Warunki nadzorowane, gdy ma to zastosowanie, powinny obejmować:

- a) dostępność udokumentowanej informacji, która określa:
  - właściwości wyrobów, które będą produkowane, usług, które będą dostarczane lub działań, które będą przeprowadzane;
  - wyniki, które mają być osiągnięte;
- b) dostępność i stosowanie odpowiednich zasobów do monitorowania i pomiarów;
- c) wdrożenie monitorowania i pomiarów na odpowiednich etapach, aby weryfikować, czy zostały spełnione kryteria nadzoru nad procesami lub danymi wyjściowymi oraz kryteria akceptacji wyrobów i usług;
- d) stosowanie właściwej infrastruktury i środowiska do funkcjonowania procesów;
- e) wyznaczenie kompetentnych osób, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych kwalifikacji;
- f) walidację i okresową ponowną walidację zdolności osiągnięcia zaplanowanych wyników procesów produkcji i dostarczania usług, gdy wyników nie można zweryfikować w późniejszym monitorowaniu lub kolejnych pomiarach;
- g) wdrożenie działań zapobiegających błędom ludzkim;
- h) wdrożenie działań związanych ze zwalnianiem, dostawą i po dostawie.

8.5.2. Identyfikacja i identyfikowalność

Definicja identyfikowalności: zdolność do prześledzenia historii, zastosowania lub lokalizacji *obiektu* (3.6.1)

Uwaga 1 do hasła: Jeżeli rozpatruje się *wyrób* (3.7.6) lub *usługę* (3.7.7), to identyfikowalność może dotyczyć:

po pochodzenia materiałów i części;

historii przetwarzania;

dystrybucji i lokalizacji wyrobu lub usługi po dostarczeniu.

Organizacja powinna stosować odpowiednie środki do identyfikowania danych wyjściowych, jeżeli jest to nie- zbędne do zapewnienia zgodności wyrobów i usług.

Organizacja powinna identyfikować status danych wyjściowych w odniesieniu do wymagań dotyczących monitorowania i pomiarów podczas całej produkcji i dostarczania usług.

Organizacja powinna nadzorować jednoznaczną identyfikację danych wyjściowych, kiedy identyfikowalność jest wymagana, oraz powinna przechowywać udokumentowane informacje niezbędne do umożliwienia identyfikowalności.

8.5.3. Własność klienta

Organizacja powinna dbać o własność należącą do klientów lub dostawców zewnętrznych w czasie, gdy znajduje się ona pod nadzorem organizacji lub jest przez nią używana.

Organizacja powinna identyfikować, weryfikować, chronić i zabezpieczać własność klientów lub dostawców zewnętrznych dostarczoną w celu użycia lub włączenia do wyrobów i usług.

Jeżeli własność klienta lub dostawcy zewnętrznego zostanie zagubiona, uszkodzona lub z innego powodu uznana za nieprzydatną do zastosowania, to organizacja powinna poinformować o tym klienta lub dostawcę zewnętrznego i przechowywać udokumentowane informacje o tym, co się wydarzyło.

UWAGA Własność klienta lub dostawcy zewnętrznego może obejmować materiały, komponenty, narzędzia i wyposażenie, nieruchomości klienta, własność intelektualną i dane osobowe.

8.5.4. Zabezpieczenie

Organizacja powinna zabezpieczać dane wyjściowe podczas produkcji i dostarczania usług, w zakresie nie- zbędnym do zapewnienie zgodności z wymaganiami.

UWAGA Zabezpieczenie może obejmować identyfikację, postępowanie z wyrobem, kontrolę zanieczyszczeń, pakowanie, przechowywanie, przekazywanie lub transport oraz ochronę.

8.5.5. Działania po dostawie

Organizacja powinna spełniać wymagania dotyczące działań po dostawie wyrobów i usług. Określając zakres wymaganych działań po dostawie, organizacja powinna rozważyć:

- a) wymagania prawne i regulacyjne;
- b) potencjalne niepożądane skutki związane z jej wyrobami i usługami;
- c) charakter, zastosowanie i zamierzony czas życia jej wyrobów i usług;
- d) wymagania klienta;
- e) informacje zwrotne od klientów.

UWAGA Działania po dostawie mogą obejmować działania podejmowane w związku z gwarancją, zobowiązaniami wynikającymi z umowy, takimi jak obsługa, i dodatkowe usługi, takie jak recykling lub końcowa likwidacja.

8.5.6. Nadzór nad zmianami

Organizacja powinna dokonywać przeglądów i sprawować nadzór nad zmianami w produkcji i dostarczaniu usług, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ich ciągłej zgodności z wymaganiami.

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje opisujące wyniki przeglądu zmian, osobę (osoby) zatwierdzającą(-e) zmiany oraz wszelkie niezbędne działania podjęte w wyniku przeglądu.

8.6. Zwolnienie wyrobów i usług

Definicja: pozwolenie na przejście do następnego etapu *procesu* (3.4.1) lub następnego procesu

Na odpowiednich etapach organizacja powinna wdrożyć zaplanowane ustalenia, w celu weryfikacji, czy wymagania dotyczące wyrobów i usług zostały spełnione.

Zwolnienie wyrobów i usług klientowi nie powinno nastąpić, dopóki zaplanowane ustalenia nie zostaną zadowalająco zrealizowane, chyba że inna decyzja została zatwierdzona przez uprawnioną osobę i, o ile ma to zastosowanie, przez klienta.

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje na temat zwolnienia wyrobów i usług.

Udokumentowane informacje powinny zawierać:

- a) dowody spełnienia kryteriów przyjęcia;
- b) identyfikowalność osoby (osób) decydującej(-ych) o zwolnieniu.

8.7. Nadzór nad niezgodnymi wyjściami

8.7.1. Organizacja powinna zapewnić, aby wyjścia, które nie spełniają wymagań, zostały zidentyfikowane i były nadzorowane tak, aby zapobiec ich niezamierzonemu użyciu lub dostawie.

Organizacja powinna podjąć odpowiednie działania na podstawie charakteru niezgodności i jej wpływu na zgodność wyrobów i usług. Ma to zastosowanie także do niezgodnych wyrobów i usług wykrytych po dostawie wyrobów, podczas lub po dostarczeniu usługi.

Organizacja powinna postępować z niezgodnymi wyjściami, wykorzystując jeden lub kilka sposobów podanych poniżej:

- a) korekcja;
- b) segregacja, wstrzymanie, zwrot lub zawieszenie dostarczania wyrobów i usług;
- c) informowanie klienta;
- d) uzyskanie zgody na przyjęcie w ramach odstępstwa.

Zgodność z wymaganiami powinna zostać zweryfikowana, kiedy niezgodne wyjścia zostaną skorygowane.

8.7.2. Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje, które:

- a) opisują niezgodność;
- b) opisują podjęte działania;
- c) opisują uzyskane odstępstwa;
- d) identyfikują osobę decydującą o działaniach w odniesieniu do niezgodności.

9. Ocena efektów działania

9.1. Monitorowanie, pomiary, analiza i ocena

9.1.1. Postanowienia ogólne

Organizacja powinna określić:

- a) co należy monitorować i mierzyć;
  - b) metody monitorowania, pomiarów, analizy i oceny, niezbędne do zapewnienia poprawności wyników;
  - c) kiedy należy monitorować i wykonywać pomiary;
  - d) kiedy należy analizować i oceniać wyniki monitorowania i pomiarów.
- Organizacja powinna ocenić efekty działania i skuteczność systemu zarządzania jakością. Organizacja powinna przechowywać odpowiednie udokumentowane informacje jako dowód wyników.

9.1.2. Zadowolenie klienta

Organizacja powinna monitorować stopień percepcji klienta, w jakim jego potrzeby i oczekiwania zostały spełnione. Organizacja powinna określić metody uzyskiwania, monitorowania i przeglądu tych informacji.

UWAGA Przykłady monitorowania percepcji klienta mogą obejmować ankiety, informacje zwrotne od klienta o dostarczonych wyrobach i usługach, spotkania z klientami, analizy udziału w rynku, pochwały, roszczenia gwarancyjne i raporty handlowców.

9.1.3. Analiza i ocena

Organizacja powinna analizować i oceniać odpowiednie dane i informacje z monitorowania i pomiaru. Wyniki analizy powinny być wykorzystywane do oceny:

- a) zgodności wyrobów i usług;
- b) stopnia zadowolenia klienta;
- c) efektów działań i skuteczności systemu zarządzania jakością;
- d) czy planowanie zostało skutecznie wdrożone;
- e) skuteczności działań podjętych w celu uwzględnienia ryzyk i szans;
- f) efektów działania zewnętrznych dostawców;
- g) potrzeby doskonalenia systemu zarządzania jakością.

UWAGA Metody analizy danych mogą obejmować techniki statystyczne

9.2. Audit wewnętrzny

Organizacja powinna przeprowadzać audyty wewnętrzne w zaplanowanych odstępach czasu, w celu uzyskania informacji o tym, czy system zarządzania jakością:

- a) jest zgodny z:
  - wymaganiami własnymi organizacji dotyczącymi systemu zarządzania jakością;
  - wymaganiami niniejszej Normy Międzynarodowej;
- b) jest skutecznie wdrożony i utrzymywany.

9.2.2. Organizacja powinna:

- a) zaplanować, ustanowić, wdrożyć i utrzymywać program (programy) auditów, w tym określić częstotliwość auditów, metody, odpowiedzialność, wymagania dotyczące planowania oraz raportowania, który powinien (które powinny) uwzględniać znaczenie procesów objętych auditami, zmiany mające wpływ na organizację oraz wyniki poprzednich auditów;
- b) określić kryteria auditu i zakres każdego auditu;
- c) wybierać auditorów i prowadzić audyty w sposób zapewniający obiektywność i bezstronność procesu auditu;
- d) zapewnić przedstawianie wyników auditów właściwym członkom kierownictwa;
- e) bez nieuzasadnionej zwłoki realizować odpowiednie korekcje i działania korygujące;
- f) przechowywać udokumentowane informacje jako dowód wdrożenia programu auditów i wyników auditów.

UWAGA Patrz wytyczne w ISO 19011.

9.3. Przegląd zarządzania

9.3.1. Postanowienia ogólne

Najwyższe kierownictwo powinno przeprowadzać przegląd systemu zarządzania jakością organizacji w zaplanowanych odstępach czasu, w celu zapewnienia jego stałej przydatności, adekwatności i skuteczności oraz zgodności ze strategicznym kierunkiem organizacji.

9.3.2. Dane wejściowe do przeglądu zarządzania

Przegląd zarządzania powinien być zaplanowany i przeprowadzony z uwzględnieniem:

- a) statusu działań podjętych w następstwie wcześniejszych przeglądów zarządzania;
- b) zmiany czynników zewnętrznych i wewnętrznych, istotnych dla systemu zarządzania jakością;
- c) informacji dotyczących funkcjonowania i skuteczności systemu zarządzania jakością, w tym o trendach w zakresie:
  - zadowolenia klienta i informacji zwrotnych od istotnych stron zainteresowanych;
  - stopnia, w jakim zostały spełnione cele jakościowe;
  - efektów funkcjonowania procesów i zgodności wyrobów i usług;
  - niezgodności i działań korygujących;
  - wyników monitorowania i pomiarów;
  - wyników auditów;
  - działalności zewnętrznych dostawców;
- d) adekwatności zasobów;
- e) skuteczności podjętych działań uwzględniających ryzyka i szanse (patrz 6.1);
- f) możliwości ciągłego doskonalenia.

9.3.3. Dane wyjściowe z przeglądu zarządzania

Dane wyjściowe z przeglądu zarządzania powinny zawierać decyzje i działania związane z:

- a) możliwościami doskonalenia;
- b) wszelkimi potrzebami zmian w systemie zarządzania jakością;
- c) potrzebami w zakresie zasobów.

Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód wyników przeglądów zarządzania.

10. Doskonalenie

10.1. Postanowienia ogólne

Organizacja powinna określić i wybrać możliwości doskonalenia oraz wdrożyć wszelkie niezbędne działania mające na celu spełnienie wymagań klienta i zwiększenie zadowolenia klienta.

Takie działania powinny obejmować:

- a) doskonalenie wyrobów i usług w celu spełnienia wymagań klienta, jak również uwzględnienie przyszłych potrzeb i oczekiwań;
- b) korygowanie, zapobieganie lub ograniczanie niepożądanych skutków;
- c) doskonalenie funkcjonowania i skuteczności systemu zarządzania jakością.

UWAGA Przykłady doskonalenia mogą obejmować korekcję, działania korygujące, ciągłe doskonalenie, zmiany o charakterze przełomowym, innowacje i reorganizację.

10.2. Niezgodności i działania korygujące

10.2.1. W sytuacji wystąpienia niezgodności, w tym każdej wynikającej z reklamacji, organizacja powinna:

- a) zareagować na niezgodność i, jeżeli ma to zastosowanie:
  - podjąć działania mające na celu jej nadzorowanie i skorygowanie;
  - zająć się konsekwencjami;
- b) ocenić potrzebę działań eliminujących przyczynę (przyczyny) niezgodności, w celu uniknięcia jej ponownego wystąpienia w tym samym lub innym miejscu, poprzez:
  - dokonanie przeglądu i analizy niezgodności;
  - ustalenie przyczyn niezgodności;
  - ustalenie, czy występują lub czy mogłyby wystąpić podobne niezgodności;
- c) wdrożyć wszelkie niezbędne działania;
- d) dokonać przeglądu skuteczności podjętych działań korygujących;
- e) aktualizować ryzyka i szanse określone podczas planowania, jeżeli to konieczne;
- f) wprowadzić zmiany w systemie zarządzania jakością, jeśli są konieczne.

Działania korygujące powinny być dostosowane do skutków stwierdzonych niezgodności.

10.2.2. Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód:

- a) charakteru niezgodności i wszelkich podjętych w ich następstwie działań;
- b) wyników każdego podjętego działania korygującego.

10.3. Ciągłe doskonalenie

Organizacja powinna ciągle doskonalić przydatność, adekwatność i skuteczność systemu zarządzania jakością.

Organizacja powinna rozważyć wyniki analizy i oceny oraz dane wyjściowe z przeglądu zarządzania w celu określenia, czy istnieją potrzeby lub szanse, które powinny być uwzględnione jako elementy ciągłego doskonalenia.

Tablica A.1 – Główne różnice w terminologii pomiędzy ISO 9001:2008 i ISO 9001:2015

ISO 9001:2008	ISO 9001:2015
Wyroby	Wyroby i usługi
Wyłączenia	Nie stosuje się (patrz Rozdział A.5 w celu wyjaśnienia zastosowania)
Przedstawiciel kierownictwa	Nie stosuje się (Podobne odpowiedzialności i uprawnienia są przypisane, ale brak wymagania dla pojedynczego przedstawiciela kierownictwa)
Dokumentacja, księga jakości, udokumentowane procedury, zapisy	Udokumentowana informacja
Środowisko pracy	Środowisko funkcjonowania procesów
Wyposażenie do monitorowania i pomiarów	Zasoby do monitorowania i pomiarów
Zakupiony wyrób	Dostarczane z zewnątrz wyroby i usługi
Dostawca	Zewnętrzny dostawca

Zmiany

„Wyrób” na „produkty i usługi” Termin „wyroby i usługi” uwzględnia wszystkie kategorie danych wyjściowych (sprzęt, usługi, oprogramowanie i materiały przetworzone).

„Ciągłe doskonalenie” na „Doskonalenie”

Utrzymanie „wyłączeń”

Znaczące zmiany w ISO

- Usunięcie punktu dotyczącego powołania przedstawiciela kierownictwa (pełnomocnika)
- Ograniczenie wymagań dotyczących dokumentacji (udokumentowane informacje)
- Znika wymaganie dotyczące opracowania Księgi Jakości
- Wprowadzenie przy planowaniu działań dotyczących zagrożeń (ryzyk) i możliwości (szans) i zaplanowanie konkretnych działań (działania zapobiegawcze)
- Wprowadzono nowe wymaganie – nadzór nad zmianami (niezaplanowanymi)
- Zmiany w zakresie ciągłego doskonalenia – usunięcie działań zapobiegawczych

Inne zmiany

- Zwiększenie nacisku na przywództwo
- Nacisk na cele, pomiar i zarządzanie zmianą
- Komunikacja i świadomość
- Mniej wymogów o charakterze nakazowym
- Liberalizacja podejścia normatywnego do dokumentacji systemowej